

PARELTJES UIT HET BEGIJNHOF

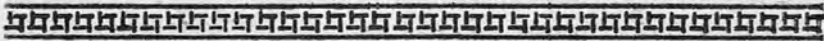
Verzameld door Hans Dousselaere

Jenever: de duivel op flessen

In de interessante schenking Turkelboom – Audoor aan het documentatiecentrum DSMG, (Begijnhof, Sint-Amansberg) troffen we getuigenis aan van de heftige strijd tegen de overdadige consumptie van jenever, in de negentiende eeuw de belangrijkste oorzaak van alcoholisme vooral onder de arbeiders.

Afb. 1. De porceleinkaart (verzameling DSMG, Begijnhof, Sint-Amansberg) dateert vrijwel zeker van vóór 1860. Blijkbaar was het toen nog plezant wandelen in de buurt van de spoorweg in Gentbrugge (zie De Bleecker, M., zonder jaartal, *Gentbrugge, 8 eeuwen geschiedenis*, p. 137). Vermoedelijk verdween de 'wandeling' bij de aanleg van het ringspoor in 1868-1872.

De Man en het Varken.

Aan den eenen kant van de gracht zat een verken, en aan den anderen kant lag een man. Het verken was nuchter en de man dronken. Het verken had eenen ring in den neus, de man eenen aan zijnen vinger. Iemand, daar voorbijgaande, zeide met luide stem, zoodat het verken hem hooren kon : « Soort zoekt soort ! »

Onmiddellijk daarna stond het verken op en verliet de plek

Afb. 5. *De Vijand*, brochure in Almanakvorm uitgegeven door de Antialcoolischen Bond van Oost-Vlaanderen. Secretariaat C. Van Goethem, Meulestedestraat 63, Gent (DSMG, reeks Samenleving en Welzijn. Onderreeks Gezondheid - Verslavingen).

De overheid probeerde o.a. via het onderwijs die schadelijke gewoonte in te perken. Dat zien we geïllustreerd in een boekje samengesteld door een zekere J. Melchior, 'kantonalen inspecteur' van het lager onderwijs in Hasselt, nota bene de jeneverhoofdstad van ons land. De 114 bladzijden van 'De jeneverplaag of het alcoholisme in België' (afb. 5; uitg. Ceyskens, Hasselt, 1896;

VOORWAARDEN.

De kostgangers betalen jaarlijks 3000 fr.

Het kostgeld wordt bijtermijn en op voorhand betaald: 1000 fr. per termijn.

De kostgangers moeten medebrengen :

1. Een matras lengte 1.80 m.; breedte: 0.80 m. — een peluw, hoofdkussen, lakens, sargiën, een witte spreij en een slaapkleeid.
2. Handdoeken, servetten, handschoenen, enz.
3. Kruisbeeld, spiegelken, tapijtje, lampet met toebehoorten.
4. Vorket, lepel en een tafelmes.

Al deze voorwerpen behoeven geteekend te zijn met de beginletters van den naam.

De 1/2 kostgangers betalen 1200 fr. per jaar.

De 1/4 kostgangers betalen 175 fr. per termijn.

De dagscholieren betalen 180 fr. per jaar.

De dagscholieren die hunne studieuren in het gesticht verlangen door te brengen betalen 180 fr. per jaar.

Afb. 3. Ongedateerde folder van het Sint-Gregoriusinstituut, Hundelgemsesteenweg, Ledeberg. De tweetalige inhoud en de spelling laten uitschijnen dat de folder uit het Interbellum (periode tussen WO I en II) dateert. De school werd bestuurd door priesters van het bisdom Gent en bestond uit een voorbereidende en een 'moderne' humaniora. Volgens de folder werden de leerlingen vooral voorbereid tot 'Landbouw- en Handelshoogeschoolstudien en tot bedieningen in Handel, Nijverheid, Banken, Bestuur van Spoorwegen, Post, Telegrafien en andere openbare besturen' (DSMG, afd. Onderwijs secundair - vrij).

VERBOND DER GEBUURTEBONDEN TE LEDEBERG.

Ere-Voorzitters : De H.H. Senator CROMMEN en Volksvertegenwoordiger-Burgemeester HEYNDRICKX.
Onder Bescherming van het gehele Gemeentebestuur en de Weekbladen « De Volkstem » & « Het Nieuws van de Week ».

Grote KARNAVAL- en Versierde REKLAMESTOET te LEDEBERG (Gent) op Zondag 3 April 1949, om 3 uur.

**Fabrikanten, Grossisten, Handelshuizen,
maakt reclame, de deelneming is geheel kosteloos!!!**

Profiteert daarvan en stuurt onmiddellijk, ten laatste op 18 Maart, doch liefst voor de goede regeling vroeger, Uw deelneming aan de Heer Van Quickelberghe, Hoveniersstraat, 48, Ledeberg.

Aandacht! Voor het Reklame-gedeelte zijn ALLE Ambachtslieden, Handelshuizen, Firma's, Grossisten, Fabrieken en Brouwerijen toegelaten, doch zij die BUITEN LEDEBERG GELEGEN ZIJN mogen geen reclame maken VOOR HUN ADRES, wel voor hunne waren, produkten of merken. Bijvoorbeeld : Waspoeder A, Margarine X of Radio Z mogen wel deelnemen voor hunne produkten of merken, doch niet voor EEN ADRES BUITEN LEDEBERG GELEGEN.

Voor het Karnaval gedeelte zijn ALLE Karnavaleske Wagens, Afzonderlijken en in het bijzonder ALLE gekostumeerde groepen met hunne muzieken toegelaten. Een zeker aantal gekostumeerde groepen met hunne muzieken zijn bij overeenkomst door het bestuur aangeworven. ALLE NIET bij overeenkomst aangeworven gekostumeerde groepen zullen deelnemen aan een Trekking, waarvoor MINSTENS 10.000 Fr. en talrijke BEKERS zijn voorzien. Van medevoelende personen, handelshuizen en fabrieksmerken wordt verwacht dat zij DIT FONDSBEDRAG zullen steunen en aanvullen met premiën in geld en in natura.

Geen enkel politiek idee, plan, uitbeelding of reclame, is in den stoet toegelaten, en bij voorbaat uitgesloten. De plaats, straat en huisnummer alwaar in volgorde de groepen, wagens en afzonderlijken voor het vertrek dienen plaats te nemen, zullen met de nodige onderrichtingen aan ALLE deelnemers toegezonden worden, vóór 27 Maart.

In te vullen deelnemingsbulletijn :

Mijne (onze) deelneming aan de Versierde Reklamestoet zal bestaan met, Versierde Paardewagen, Versierde Autowagen, (aanduiden indien met muziek, luidspreker), een Stootwagen, als Afzonderlijke, een Groep van personen. Schrijf hieronder de aard der Reklame (Bijv. Radio X, Bieren Z).

VOOR HET KARNAVALGEDEELTE : Mijne (onze) deelneming zal bestaan met een Gekostumeerde groep, totaal deelnemers, waarin begrepen muzikanten.

Naam der Maatschappij of Groep : voorstellende : (bijv. De Goeie Sloebers van Ledeberg) :

Als Afzonderlijke, met een zinnebeeldige wagen, voorstellende :
Naam en adres van deelnemer,

N.B. — De regelen en woorden doorhalen die niet passen voor Uwe deelneming, en duidelijk schrijven a.u.b.
Postfrankering : 1.75 fr.

De Voorzitter,
Van Quickelberghe.

Namens het Bestuur :

De Ondervoorzitter,
Vermeulen.

Dr. De Maynck, Ledeberg

Afb. 4. Ledeberg is zowat de enige Gentse deelgemeente waar carnaval altijd gefloreerd heeft. Komt dat omdat die ex-gemeente historisch tot het 'Land van Aalst' behoort of speelt het nogal eigenzinnige karakter van de bewoners daarin een rol? In Gent-stad werden de carnavalviering eerder tegengewerkt dan aangemoedigd door het stadsbestuur. Men zette in op de Gemeentefeesten die uitgroeiden tot de Gentse Feesten.

Afb. 5. Schutblad van Melchior, J. (1896). De jenerplaaag. Het alcoholisme in België. Hasselt, Davidsfonds (bewaard in DSMG, zie afb. 2).

tevens een vroege uitgave van het Davidsfonds) vallen letterlijk uit elkaar, maar de inhoud levert, naast een tijdsbeeld, bovendien ‘pareltjes’ van dichtkunst op. Of moeten we zeggen ‘parels’? We lichten een paar strofen uit een kloek gewrocht uit 1851 (16 strofen van 6 regels!) ‘De Duivel op Flesschen’ van Jan - Baptist Van Ryswyck (niet te verwarren met zoon Jan - Cornelis, de populaire burgemeester van Antwerpen).

Lang heeft de werkman in dit vocht
Verlichting voor zijn lot gezocht,
In pijnlijke stonden;
En heeft er vaak, in plaats van troost,
Den ondergang van gade en kroost,
En zelfbederf gevonden.
En een pathetische oproep als finale:
Keer, keer terug, die zulks nog kan;
Sla den jenever in den ban;
Trek voordeel uit mijn lessen,
Zoo niet zijt gij een verloren gast:
Maak staat dat den jenever vast
De duivel is op flessen

In een tweede gedicht ‘Onze wapenkreet’, misschien van de auteur Melchior zelf, trekken we letterlijk ten strijde:

Op, broeders! Allen op ten strijde;
En gorden wij het krijgstuig aan!
Dat niemand aan de rust zich wijde,
Voor 't groote werk zij afgedaan!

Welaan! De wapens aangetogen!
Ons helpe God, en hem zij dank!
Dan breken wij het helsch vermogen,
Dan bannen wij den sterken drank.

En nog enkele strofen in dezelfde trant.